Abstrakt: Analytické metody odhadu chyb měření v datech z výběrových šetření

Dizertační práce se zaměřuje na oblast výzkumu chyb měření v datech ze sociálněvědních výběrových šetření. Chyby měření definuje v analyticko – teoretickém rámci, který vyplývá z analytické metody modelování strukturálních rovnic (SEM) a Klasické testové teorie (KTT), kterou obohacuje o složku systematické chyby měření. Tato práce má dva cíle, kterými se snaží přispět k rozvoji a rozšíření poznatků české sociálněvědní metodologie. Prvním cílem je představit a ilustrovat v Česku dosud nerozšířené metody pro odhad reliability a systematické chyby měření a upozornit na některé jejich problematické aspekty. Druhým cílem je s využitím těchto metod přinést originální poznatky o kvalitě dat z českých výběrových šetření. Práce obsahuje tři empirické studie, z nichž každá používá jednu z metod odhadu chyby měření definovanou v rámci používaného teoreticko – analytického přístupu. První studie prezentuje analýzu reliability měření s využitím kvazisimplexového modelu (QSM), ilustruje jeho použití a přináší optimistické údaje o reliabilitě českých dat z panelového šetření EU SILC. Ve druhé studii je použit model konfirmativní faktorové analýzy, pracovně nazývaný CF-RS model, s jehož využitím lze v datech identifikovat systematickou chybu, jež vznikla v důsledku tzv. souhlasného stylu odpovídání. Z výsledků analýzy českých dat ISSP vyplynulo, že český souhlasný styl odpovídání se zřejmě liší od souhlasného stylu odpovídání nalezeného v datech v zemích západní Evropy. CF-RS model v českých datech totiž nepotvrdil teoreticky očekávanou korelaci souhlasného stylu odpovídání s věkem a se vzděláním, která byla doložena v datech ve vybraných západoevropských zemích. Absence těchto korelací je v této práci interpretována jako české kulturní specifikum. Šestá kapitola se zaměřuje na problematiku experimentálního designu 2 split – ballot MTMM a analýzu těchto dat v tzv. True Score MTMM modelu. Text ukazuje, jak problematické je získat z těchto dat odhady reliability a validity, resp. systematické chyby měření vzniklé v důsledku použité metody měření, a vysvětluje, proč tyto problémy v analýze vznikají. Zájemce o analýzu 2 SB MTMM dat pak odkazuje na výsledky výpočtů vědeckého týmu, který připravuje 2 SB MTMM experimenty pro šetření European Social Survey. V následující kapitole je ilustrováno, jak lze využít údaje o reliabilitě a validitě dat v substanciální analýze. Práce povzbuzuje kvantitativně zaměřené sociology a socioložky, aby se zajímali o reliabilitu a validitu měření v datech, která používají, a snažili se v analýze používat položky o známé a relativně vysoké kvalitě. Závěrečná kapitola dizertace je věnována úvaze nad budoucností výběrových šetření v éře Velkých dat a internetu a zhodnocení současného stavu, kdy Velká data ještě zcela nepronikla

do akademické výzkumné praxe. Text dále upozorňuje na chyby a zkreslení, která obsahují různé typy Velkých dat či data z internetových anket a opt – in panelů.

Klíčová slova: výběrové šetření, metodologie, chyba měření, validita, reliabilita, kvazisimplexový model, souhlasný styl odpovídání, multitrait – multimethod, Velká data